

NIEUWS INZAKE WETGEVING, RESOLUTIES EN BESLIS- SINGEN OP HET GEBIED DER BELASTINGEN

FISCALE CONSEQUENTIES VAN TOEKENNING, AANWENDING EN
VERVREEMDING VAN CLAIMRECHTEN, INDIEN EEN Z.G.
AANMERKELIJK BELANG AANWEZIG IS

door Mr Dr E. Tekenbroek

Op 21 October 1953 heeft de Hoge Raad een tweetal arresten gewezen, met betrekking tot artikel 35 I.B. (speculatie winst), waarin de H.R. over het fiscaal-rechtelijke karakter van claimrechten zijn oordeel uitspreekt.

Bij een dezer arresten lagen de feiten als volgt: een aandeel was binnen een jaar gekocht en verkocht, tussentijds was een claimrecht toegekend, hetwelk eveneens was verkocht. De Hoge Raad besliste, dat ter berekening van de speculatiewinst tegenover elkaar moet worden gesteld, enerzijds de aankoopssom van het aandeel en anderzijds de som van de opbrengsten bij vervreemding van het aandeel en bij de vervreemding van de claim.

Het andere arrest betrof een geval waarbij een claim, behorende bij een aandeel dat oud bezit was, gebruikt was ter verwerving van een aandeel, welk aandeel binnen een jaar na verkrijging werd vervreemd. Hierbij besliste de Hoge Raad, dat ter berekening van de speculatiewinst, de waarde van de bij de inschrijving gebruikte claim mede tot de kostprijs van het aandeel moet worden gerekend.

In beide arresten omschrijft de Hoge Raad het karakter van een claimrecht als volgt:

„Door de toekenning van een claimrecht als het onderhavige wordt een nieuw recht - het recht om nieuw uit te geven aandelen te nemen tegen een bedrag lager dan de werkelijke waarde - toegevoegd aan het geheel van rechten, hetwelk voor de aandeelhouder in het oude aandeel besloten is, waarbij zich deze bijzonderheid voordoet, dat dit recht wordt belichaamd in een afzonderlijk waardepapier, het claimbewijs, hetwelk verhandelbaar is en kan worden gerealiseerd, hetzij door het te gebruiken ter gedeeltelijke storting op het nieuwe aandeel, hetzij door het te verkopen.”

In het eerste arrest wordt voorts nog overwogen:

„De opbrengst, welke op die wijze van de claim wordt verkregen, is niet een vrucht van het aandeel, doch moet worden gezien als een afzonderlijke realisatie van de waarde van een vermogensrecht, hetwelk deel uitmaakt van het complex van rechten, dat de aandeelhouder op grond van het bezit van zijn aandeel heeft.”

In mijn annotatie op bovengenoemde arresten in Beslissingen in Belastingzaken/Nederlandse Belastingrechtspraak 1953/296-297 heb ik deze arresten toegejuicht. In de eerste plaats, omdat de H.R. voor het eerst besliste, dat de opbrengst van claims niet tot het inkomen behoort. Dit werd voordien ook wel in de fiscale praktijk aangenomen, maar zulks berustte op een ministeriële instructie aan de aanslagregelende inspecteurs. De kans bestond dus, dat het Ministerie op dit punt eens van inzicht zou veranderen. De kans daarop was geenszins denkbeldig; de belangstellende lezer zij in dit verband verwezen naar de prae-adviezen van Mr Dr A. Begheyn en H. Burger ec. drs voor de vergadering van 20 Januari 1951 voor de Vereniging voor Belastingwetenschap uitgebracht.

In de tweede plaats achtte ik deze arresten toe te juichen in verband met de ontwikkelingsfasen, waarin het Nederlandse bedrijfsleven verkeert. De voor de verdere ontwikkeling van het Nederlandse bedrijfsleven

noodzakelijke „openmaking” van z.g. besloten N.V.’s dan wel fusies van dergelijke N.V.’s worden in ernstige mate belemmerd door de zware belastingheffing, die die „openmaking” resp. fusies voor de bij die N.V.’s voorkomende z.g. aanmerkelijk belangbezitters met zich brengt, omdat daarbij doorgaans hun aandelen moeten worden vervreemd of geruild. Het thans door de H.R. ingenomen standpunt biedt enige mogelijkheden om aan die fiscale belemmering te ontkomen. Ik denk hierbij o.m. aan de voor de hand liggende constructie, waarbij de N.V. nieuwe aandelen uitgeeft tegen een lage koers met voorkeursrecht; de aanmerkelijkbelang bezitters verkopen hun claims aan de nieuwe kapitaalverschaffers, waarbij uiteraard de mogelijkheid bestaat, dat zij slechts een deel van hun claims vervreemden teneinde met de opbrengst daarvan deel te nemen in de emissie.

In een bespreking van de onderhavige arresten in de F.E.D. (B.2.60.9/10) wordt ook aandacht besteed aan de consequenties, die deze arresten voor de artikelen 19 en 21 I.B. (de z.g. aanmerkelijk belangwinst artikelen) hebben. De schrijver geeft daarbij o.m. als zijn mening te kennen, dat als iemand met een aanmerkelijk belang zijn claims vervreemdt „er sprake is van vervreemding van een gedeelte van de aandelen - nl. van een deel van de rechten welke in het aandeel zijn belichaamd; voor de toepassing van de artikelen 19 en 21 is o.i. niet vereist, dat de aandelen in hun geheel vervreemd worden; ook indien een beperkt recht op de aandelen vervreemd wordt (bijv. recht van vruchtgebruik) of een bepaald recht (bijv. claimrecht) vervreemd wordt zal er sprake zijn van een vervreemding in de zin van voornoemde artikelen.”

Het wil mij voorkomen, dat deze opvatting juridisch niet houdbaar is, omdat de bewoording van artikel 19 I.B. er zich tegen verzet. Vervreemding van het aandeel is krachtens artikel 19 I.B. een vereiste, wil er van aanmerkelijk belangwinst sprake kunnen zijn. Bij het te gelde maken van een claim kan kwalijk gesproken worden van het vervreemden van het aandeel; het aandeel zelf wordt juist niet vervreemd. Het feit, dat de H.R. de opbrengst van de claim niet beschouwd als een vrucht van het aandeel, doch als een afzonderlijke realisatie van de waarde van een vermogensrecht, hetwelk deel uitmaakt van het complex van rechten, dat de aandeelhouder op grond van het bezit van zijn aandeel heeft, doet daaraan niets af.

Het verschil in bewoording van artikel 19 en artikel 35 I.B., op welk laatste artikel de beide onderhavige arresten betrekking hebben, mag m.i. niet uit het oog verloren worden. In artikel 35 I.B. is (was) sprake van: vervreemding van zaken. Een in een claimbewijs gecorporeerd claimrecht valt onder het begrip „zaken”. In artikel 19 I.B. is sprake van „vervreemding van aandelen”; een claimbewijs valt nu juist niet onder het begrip „aandelen”.

Een andere vraag is, of, voor het geval claimrechten en de aandelen, waaraan ze ontleend worden, weliswaar formeel afzonderlijk, maar in nauw verband met elkaar vervreemd worden, voor de berekening van de aanmerkelijk belangwinst als overdrachtprijs (in de zin van artikel 21 I.B.) niet beschouwd moet worden de opbrengst van het claimrecht plus de verkoopprijs van het oude aandeel. Een bevestigende beantwoording van die vraag zou m.i. echter eerst na toepassing van de Wet op de Richtige heffing gegeven mogen worden. Of de elementen voor de toepassing van die wet aanwezig zijn, kan slechts aan de hand van het concrete geval beoordeeld worden.

P.S.

Tussen het schrijven van bovenstaande notities en het corrigeren van de drukproeven is gepubliceerd de resolutie van 26 Januari 1954 no. 147 (zie Vakstudienieuws d.d. 1 Februari 1954 no. 3).

Met deze resolutie keurt de Minister goed, dat claimuitgifte en de verkoop van claims niet in de werkingssfeer van de artt. 19, 2e lid en 21 I.B. worden betrokken.

He treft dat de Minister uitdrukkelijk mededeelt, dat hij de vraag of bovenvermeld arrest inderdaad tot de conclusie leidt, dat de artt. 19, 2e lid en 21 I.B. hier in het geding kunnen worden gebracht, in het midden laat.